

Sygn. akt I USKP 51/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Romuald Dalewski

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Chorzowie

o wysokość świadczenia (emerytury),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 kwietnia 2023 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 29 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUa 2494/19,

**1. uchyla pkt 1) zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w
Katowicach i oddala apelację,**

**2. zasądza od J. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych Oddział w Chorzowie kwotę 240,00 zł (dwieście
czterdzieści złotych, zero groszy) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 29 stycznia 2021 r., III AUa 2494/19, po rozpoznaniu apelacji odwołującego się J. M., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 13 listopada 2019 r., XI U 1536/19 w pkt 1 i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chorzowie z 17 maja 2019 r., w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do ustalenia wysokości górniczej emerytury ubezpieczonego J. M. z zastosowaniem do wyliczeń kwoty bazowej wynoszącej 3.408,62 zł począwszy od 1 stycznia 2014 r. oraz oddalił apelację w pozostałej części.

Przedmiotem oceny w rozpoznawanej sprawie była decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chorzowie z 17 maja 2019 r., w której to organ rentowy ponownie ustalił wysokość górniczej emerytury ubezpieczonego J. M. począwszy od 1 stycznia 2014 r., poprzez jej obliczenie od podstawy wymiaru wynikającej z podstawy wymiaru składek przypadającej w części po przyznaniu emerytury w 2011 r. ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru wynoszącym 209,98% i z zastosowaniem kwoty bazowej 2.974,69 zł obowiązującej w marcu 2012 r. Decyzja ta została wydana jako realizacja orzeczenia zawartego w wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 marca 2019 r. (III AUa 773/18).

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony wnosił o jej zmianę poprzez zobowiązanie organu rentowego do przeliczenia wysokości emerytury z przyjęciem do wyliczeń kwoty bazowej obowiązującej w marcu 2019 r.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 13 listopada 2019 r. oddalił odwołanie od decyzji, a w pkt 2 wyroku przekazał organowi rentowemu wniosek ubezpieczonego o zapłatę odsetek. Nawiązując do stanowiska Sądu Apelacyjnego wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z 6 marca 2019 r., III AUa 773/18. Sąd przyjął, że ubezpieczony spełnił warunki wymagane do ponownego ustalenia wysokości świadczenia w oparciu o przepis art. 110 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm., dalej jako „ustawa emerytalna”) z dniem 12 marca 2012 r., tj. w dacie złożenia pierwotnego wniosku o przeliczenie wysokości emerytury. Sąd Okręgowy wywnioskował, że w wyroku wydanym w sprawie III AUa 773/18 przyjęto fikcję prawną, że dokumenty dotyczące wysokości wynagrodzenia

z lat 2011-2012 były złożone łącznie z wnioskiem z 12 marca 2012 r. W praktyce powoduje to przyjęcie, że emerytura ubezpieczonego może być przeliczona przy przyjęciu wyższego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (wwpw) już od marca 2012 r. Jedynie ograniczenie wynikające z przepisu art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej ogranicza wypłacenie świadczenia trzy lata wstecz. W konsekwencji, Sąd stwierdził, że w przypadku świadczenia ubezpieczonego nie można przyjąć, że w lutym 2017 r. miało miejsce ponowne przeliczenie wysokości emerytury na podstawie tych samych dokumentów, które miały zostać uwzględnione w 2012 r. Tego rodzaju oceny Sąd dokonał w kontekście art. 109 ust. 2 ustawy emerytalnej.

W apelacji od wyroku ubezpieczony wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie z 17 maja 2019 r. zgodnie z żądaniem odwołującego przedstawionym w sprawie, tj. poprzez przyznanie świadczenia emerytalnego zgodnego z wysokością określoną w decyzji z 21 marca 2019 r., czyli w wysokości 6.020 zł brutto i 4.907 zł netto oraz ponownego przeliczenia wysokości wyrównania emerytury począwszy od 1 stycznia 2014 r. z uwzględnieniem prawidłowych kwot bazowych począwszy od 2012 r. aż do stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację w części orzekając reformatoryjnie. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd zwrócił uwagę na następujące okoliczności: (-) z akt rentowych wynika, że ubezpieczony w dniu 14 lutego 2017 r. złożył ponowny wniosek o ustalenie wysokości emerytury na podstawie art. 110 ustawy emerytalnej. Wniosek ten został rozpoznany poprzez wydanie decyzji z 13 marca 2017 r. o przeliczeniu wysokości emerytury, począwszy od 1 lutego 2017 r., z przyjętym do wyliczeń wwpw 208,98% i z zastosowaniem kwoty bazowej wynoszącej 3.408,62 zł do wyliczenia podstawy wymiaru i tzw. części socjalnej świadczenia; (-) decyzja z dnia 13 marca 2017 r. była przedmiotem odwołania ubezpieczonego w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 marca 2019 r., III AUa 773/18, zgodnie z którym zobowiązano organ rentowy do przeliczenia wysokości emerytury ubezpieczonego począwszy od 1 stycznia 2014 r. Tym samym, Sąd uwzględnił apelację ubezpieczonego, w której kwestionowano stanowisko sądu pierwszej instancji o braku podstaw do

przeliczenia emerytury za okres 3 lat poprzedzających złożenie wniosku z lutego 2017 r. w oparciu o art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej; (-) zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja miała realizować orzeczenie Sądu z 6 marca 2019 r., III AUa 773/18.

Powyższe stwierdzenia w ocenie Sądu odwoławczego sprawiają, że rację miał apelujący, który zwrócił uwagę na treść decyzji organu rentowego z 13 marca 2017 r. W decyzji tej między innymi określono kwotę bazową (3.408,62 zł) a wyrok Sądu Apelacyjnego z 6 marca 2019 r., III AUa 773/18, zmienił powyższą decyzję jedynie w zakresie określenia daty początkowej wypłaty emerytury. Sąd Apelacyjny podkreślił przy tym, że rozstrzygnięcie Sądu z 6 marca 2019 r., III AUa 773/18, zostało oparte na art. 133 § 1 pkt 2 ustawy emerytalnej określającym ograniczoną prekluzję prawa do realizacji nabytych uprawnień w razie stwierdzenia błędu organu rentowego lub odwoławczego. Przepis ten jest również swoistą sankcją za nieprawidłowe rozpoznanie żądań ubezpieczonych przez organ rentowy.

W ocenie Sądu drugiej instancji zastosowanie w wyroku z 6 marca 2019 r., III AUa 773/18, art. 133 ustawy oznacza nietrafność oceny Sądu Okręgowego co do charakteru wniosku ubezpieczonego z lutego 2017 r. - nie jako wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy w przedmiocie świadczenia. Regulacja zawarta w art. 133 ustawy emerytalnej dotycząca terminu wypłaty świadczeń w razie ponownego ich ustalenia nie daje bowiem podstaw dla ingerencji w wysokość kwoty bazowej mającej zastosowanie przy ponownym ustalaniu wysokości świadczenia, która z zasady powinna odpowiadać kwocie obowiązującej w chwili zgłoszenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny uznał żądanie apelującego zastosowania kwoty bazowej z 2019 r. za nieuzasadnione, co skutkowało oddaleniem apelacji w pozostałej części.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części obejmującej pkt 1 wyroku, tj. w zakresie w jakim Sąd zmienił wyrok Sądu Okręgowego i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i zobowiązał Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie do ustalenia wysokości górniczej emerytury ubezpieczonego J. M. z zastosowaniem do wyliczeń kwoty bazowej wynoszącej 3.408,62 zł począwszy od 1 stycznia 2014 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: (-) art. 110 ust. 1 ustawy emerytalnej przez niewłaściwe zastosowanie i przyznanie odwołującemu prawa do ponownego ustalenia wysokości górniczej emerytury w oparciu o ten przepis, pomimo że ubezpieczony przy kolejnym wniosku z 14 lutego 2017 r. o ponowne ustalenie wysokości świadczenia na podstawie art. 110 ustawy emerytalnej nie udowodnił, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego: (-) art. 19a ustawy emerytalnej przez niewłaściwe zastosowanie i zobowiązanie organu rentowego do ustalenia wysokości górniczej emerytury ubezpieczonego z zastosowaniem do wyliczeń kwoty bazowej wynoszącej 3.408,62 zł począwszy od 1 stycznia 2014 r., tj. kwoty bazowej, która obowiązywała dopiero od dnia 1 marca 2016 r.

Wniósł o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku w części objętej pkt 1 wyroku i oddalenie apelacji ubezpieczonego w całości, o orzeczenie o zwrocie przez ubezpieczonego świadczenia spełnionego przez organ rentowy oraz o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego. Z ostrożności procesowej wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w części objętej pkt 1 sentencji wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o zwrocie przez odwołującego świadczenia spełnionego przez organ rentowy oraz o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w

konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba wydania stosownego rozstrzygnięcia.

W zakresie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku kasacyjnego zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia

2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W rozpoznawanej sprawie w granicach zaskarżenia wskazane wyżej przesłanki spełniły się.

Zasadniczo w sprawie istotne są dwa przepisy prawa materialnego. Przede wszystkim, stosownie do art. 110 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w niniejszej sprawie, wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15, z uwzględnieniem ust. 3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego. Natomiast zgodnie z art. 19a tejże samej ustawy, kwota bazowa jest ustalana corocznie na podstawie art. 19 i obowiązuje od dnia 1 marca każdego roku kalendarzowego do końca lutego następnego roku kalendarzowego.

W rozpoznawanej sprawie trzeba podnieść, za organem rentowym, że Sąd Apelacyjny przyjmując odmiennie niż ustalił to Sąd Okręgowy, że wniosek ubezpieczonego z dnia 14 lutego 2017 r. jest kolejnym wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości świadczenia na podstawie art. 110 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, błędnie uznał, że odwołujący spełnił wszystkie przesłanki wynikające z tego przepisu, a mianowicie, że nowo ustalony wwpw jest wyższy od poprzednio obliczonego. Nie odpowiada to faktom, ponieważ wskaźnik ten po przeliczeniu emerytury (na skutek uwzględnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 marca 2019 r.) na wniosek z dnia 12 marca 2012 r. już wówczas wynosił 208,98%. Organ rentowy słusznie podnosi dodatkowy zarzut wskazując, że zobowiązanie organu rentowego przez Sąd Apelacyjny, do ustalenia wysokości górniczej emerytury ubezpieczonego z zastosowaniem do wyliczeń kwoty bazowej wynoszącej 3.408,62 zł, tj. kwoty bazowej, która obowiązywała dopiero od dnia 1 marca 2016 r., poczynwszy od dnia 1 stycznia 2014 r., stanowi naruszenie przepisu art. 19a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Kwota bazowa

jest ustalana corocznie na podstawie art. 19 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS i obowiązuje od dnia 1 marca każdego roku kalendarzowego do końca lutego następnego roku kalendarzowego. Zatem, brak jest podstaw prawnych do ustalenia wysokości emerytury od dnia 1 stycznia 2014 r. z zastosowaniem kwoty bazowej, która zaczęła obowiązywać dopiero od dnia 1 marca 2016 r.

Zasadniczo również trzeba zgodzić się z organem rentowym, że wyrokując Sąd Apelacyjny naruszył przepis prawa materialnego - art. 110 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyznanie odwołującemu prawa do ponownego ustalenia wysokości górniczej emerytury w oparciu o ten przepis, pomimo że ubezpieczony przy kolejnym wniosku z dnia 14 lutego 2017 r. o ponowne ustalenie wysokości świadczenia na podstawie art. 110 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie udowodnił, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego. Jedną z przesłanek wynikającą z tego przepisu, aby można było ponownie obliczyć wysokość świadczenia od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art. 15, oprócz obowiązku wskazania przez wnioskodawcę do obliczenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia, jest wykazanie, że wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego. Taka okoliczność w niniejszej sprawie nie miała miejsca, ponieważ wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie uległ zmianie i nadal wynosi 208,98% (wysokość wwpw uwzględniona już do ponownego przeliczenia świadczenia na wniosek z dnia 12 marca 2012 r.).

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeczono jak w sentencji.

[SOP]

[f.n]